

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професорки, завідувачки кафедри сімейної медицини та поліклінічної терапії Одеського національного медичного університету Величко Валентини Іванівни на дисертаційну роботу Багро Таїсії Олександрівни на тему: «Оптимізація надання первинної медичної допомоги пацієнтам основного працездатного віку з ожирінням шляхом використання пацієнтоорієнтованого підходу», що представлена до захисту у спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина».

1. Актуальність теми дисертації.

Зростання поширеності ожиріння стало гострою глобальною проблемою, впливаючи на різноманітні аспекти громадського здоров'я. Сучасні статистичні дані свідчать про те, що все більше людей, особливо в основному працездатному віці, стикаються з цим станом, що має серйозні наслідки для їхнього фізичного і психологічного благополуччя.

Важливим аспектом є те, що ожиріння значною мірою пов'язане з ризиком розвитку серцево-судинних захворювань, діабету, артеріальної гіпертензії та інших хронічних неінфекційних захворювань. Ця тісна взаємодія між ожирінням та іншими захворюваннями підкреслює важливість ранньої діагностики, профілактики, ефективного лікування та вдосконалення системи надання первинної допомоги.

Оптимізація надання первинної допомоги набуває особливого значення у випадках ожиріння в основному працездатному віці. Професійне середовище може впливати на стиль життя працівників, і тому розробка та впровадження превентивних заходів та програм здоров'я може бути важливим кроком у зменшенні його поширеності.

Більше того, враховуючи економічні та соціальні витрати, пов'язані з

ожирінням та його ускладненнями, інвестування у систему ефективної первинної допомоги може призвести до зменшення загальних витрат на охорону здоров'я. Раннє виявлення та лікування ожиріння також може допомогти уникнути дорогого лікування у майбутньому та покращити якість життя пацієнтів.

Отже, актуалізація системи надання первинної допомоги особам основного працездатного віку з ожирінням є критичною для покращення їхнього здоров'я, зменшення ризику розвитку хронічних захворювань та підтримання продуктивності в сучасному суспільстві.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами та темами.

Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри сімейної медицини НМАПО імені П.Л. Шупика «Науково-методичний супровід забезпечення стандартизації та персоніфікації лікувально-профілактичної та реабілітаційної діяльності лікаря загальної практики – сімейного лікаря» (термін виконання 2018-2022 рр.) № держреєстрації 0118U001145 (дата затвердження - протокол №2 від 14.02.2018).

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота викладення в опублікованих працях.

Дисертаційне дослідження Багро Таїсії Олександрівни виконано на високому методичному рівні з використанням комплексу сучасних методів дослідження. Основні наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, логічно випливають з одержаних результатів та є достатньо обґрунтованими. Вони відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень та висновків не викликає сумнівів, базуючись на актуальності заявленої мети та завдань дослідження, використаному дизайну і методів дослідження. Авторкою чітко

та лаконічно сформульована мета дослідження, визначено шість основних завдань для вирішення. Обрані методи дослідження високоінформативні і повністю достатні для адекватного вивчення. Дисертаційну роботу було проведено на спостереженні за 150 пацієнтами, що достатньо для обґрунтованого статистичного аналізу. Отримані результати статистично оброблені та достатньо проаналізовані. Для обговорення та інтерпретації результатів дослідження використано достатню кількість сучасних літературних джерел.

Отже, дисертація виконана методично правильно, а сформульовані автором основні положення та висновки є логічним наслідком результатів власних досліджень. Виконана роботи є актуальною, а отримані результати - вагомими та практичними.

4. Наукова новизна дослідження та одержаних результатів.

Проведено аналіз стану надання ПМД пацієнтам з ожирінням в Україні та закордоном, встановлено недостатність врахування при виборі пацієнторієнтованого підходу лікування ожиріння патогенетичних взаємозв'язків з процесами порушення сну/бадьорості, харчової поведінки, психоемоційного стану;

Доведено, що застосування розрахункового індексу ABSI для виявлення абдомінального типу ожиріння в ПМД, вперше систематизовано зв'язок ABSI з існуючими ризиками виникнення неінфекційних захворювань та смертності;

Розроблений пацієнторієнтований підхід, що включає оцінку визначення особливостей поведінки, харчування, психічного здоров'я, факторів ризику, якості сну та життя за допомогою комплексного опитувальника з подальшим проведенням комплексного лікування із застосуванням мотиваційного консультування та корекцією виявлених порушень;

Вперше підтверджено ефективність застосування мотиваційного консультування за системою «5A^s»+«5R^s» з пацієнторієнтованим підходом, довготривалою підтримкою лікаря і моніторингом дотримання рекомендацій

щодо способу життя, гігієни сну, фізичної активності та дієти (2 рази на тиждень протягом 6 міс) у пацієнтів з ожирінням I та II ступенів, що сприяло зниженню ваги за 6 місяців на $5,51 \pm 0,2\%$;

Вперше для корекції ваги в пацієнтів з ожирінням I-II ступенів та хронічного порушення сну при позмінній роботі (ХПСР) запропоновано пацієнторієнтований підхід, що включає: корекцію способу життя за допомогою мотиваційного консультування по системі «5A^s»+«5R^s» в комбінації з армодафінілом, визначено його безпечність й ефективність, встановлено додатковий позитивний вплив армодафінілу на зниження ваги на $16,52 \pm 0,98\%$ за 6 місяців.

5. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження

Отримані результати дисертаційного дослідження демонструють обґрунтування використання розрахункового індексу ABSI для виявлення абдомінального типу ожиріння в пацієнтів та застосування його для прогнозу виникнення неінфекційних ускладнень та смертності. Застосування запропонованого дисертанткою комплексу опитувальників дало змогу розробити алгоритм пацієнторієнтованого підходу та напрямків мотиваційного консультування пацієнтів з ожирінням, що полягає у комплексному впливі на спосіб харчування та життя, фізичне навантаження, ментальне здоров'я, гігієну сну, корекцію факторів ризику і додавання за наявності порушення циркадних ритмів і сну внаслідок позмінної нічної роботи препарату армодафінілу в дозі 150 мг/добу протягом 6 міс., що є безпечним і має додатковий позитивний вплив на зниження ваги до $16,52 \pm 0,98\%$.

Ці дані можуть бути враховані в практиці лікарів первинної медичної допомоги.

Результати дослідження упроваджені в навчальний та науковий процеси на кафедрі терапії, сімейної медицини, гематології і трансфузіології та практичній діяльності амбулаторій первинної медичної допомоги ТОВ

«Медикал Сервіс», КНП «ЦПМСД» Вишгородської міської ради, КНП ФМР «Фастівський міський центр ПМСД».

Дослідження Багро Таїсії Олександрівни доповнює та поглиблює знання, щодо впливу способу життя, порушень сну та стану психічного здоров'я на розвиток і прогресування ожиріння та якість життя.

Отримані дисертанткою результати дослідження практично важливі та можуть бути використані у практичній діяльності лікарів первинної медичної допомоги.

6. Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій.

За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових праць, з яких 9 статей – у спеціалізованих фахових виданнях України, що індексуються в міжнародних наукометричних базах, 3 праці в базі SCOPUS та 10 робіт апробаційного характеру (тези матеріалів конференцій), що є абсолютно достатнім для оприлюднення даних цієї роботи.

Сукупність усіх публікацій відображає викладені в дисертації результати дослідження, що відповідає вимогам п. 8, 9 вимог до присудження ступеня доктора філософії «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

У дисертаційній роботі Багро Таїсії Олександрівни на тему «Оптимізація надання первинної медичної допомоги пацієнтам основного працездатного віку з ожирінням шляхом використання пацієнтоорієнтованого підходу» не встановлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертантом представленого наукового дослідження. Текст є оригінальним,

всі цитати коректно позначені та вказані в списку використаних джерел.

8. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та основних положень дисертації.

Дисертаційна робота побудована за класичною схемою, викладена на 210 сторінках комп'ютерного тексту українською мовою. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаної літератури та додатків. Усі розділи написані грамотно, практично без стилістичних і редакційних огріхів, традиційно, стиль та оформлення роботи легко сприймається. Робота ілюстрована 25 таблиць та 6 рисунків.

Авторкою представлений аналітичний огляд літературних джерел на 36 сторінках тексту, який має 5 підрозділи. У них проведений аналіз світової літератури щодо поширення ожиріння, особливостей патогенезу, терапевтичні можливості. Огляд написаний доступно, логічно, грамотною літературною мовою. У кінці огляду літератури авторкою зроблені короткі висновки, у яких підсумовується результати ознайомлення з літературними даними і аргументується актуальність проведення дисертаційного дослідження.

У другому розділі описані дизайн дослідження, матеріали та методи критерії включення та виключення.

Третій розділ роботи висвітлює стан надання медичної допомоги пацієнтам в Україні та за кордоном, на основі проведеного аналізу різних джерел інформації.

Матеріали четвертого розділу надають інформацію, щодо особливостей пацієнтів з ожирінням, на відміну від осіб з нормальною масою тіла та розподіл дослідної групи в залежності від отриманих результатів обстеження.

П'ятий розділ оцінює ефективність комплексного пацієнторієнтованого лікування з використанням мотиваційного консультування за системою "5As"+"5Rs", що підтверджується значущими позитивними результатами,

такими як зниження маси тіла на $5,51 \pm 0,2\%$ протягом 6 місяців, зниження проявів депресії та тривоги ($p < 0,01$), корекція харчової поведінки ($p < 0,05$), покращення артеріального тиску ($p < 0,01$), збільшення фізичної активності ($p < 0,001$), підвищення якості життя ($p < 0,001$) та зниження ризику розвитку цукрового діабету ($p < 0,001$).

У шостому розділі дисертантка оцінює ефективність застосування методики мотиваційного консультування в комбінації з армодафінілом, у пацієнтів працездатного віку з ожирінням та хронічним порушенням сну при позмінному типі роботи, що достовірно підтверджується зниженням маси тіла на $16,52 \pm 0,98\%$ за 6 місяців, денної сонливості ($p < 0,001$), лептину ($p < 0,001$), підвищенням рівня серотоніну ($p < 0,001$), покращенням якості сну ($p < 0,001$) та життя ($p < 0,001$), стабілізацією показників глюкози ($p < 0,05$), інсуліну ($p < 0,001$), індексу НОМА ($p < 0,001$) та ліпідного обміну ($p < 0,05$), зниженням артеріального тиску ($p < 0,001$), підвищенням фізичної активності ($p < 0,001$), усуненням проявів депресії та тривоги ($p < 0,001$), порушень харчової поведінки ($p < 0,001$), покращенням прогнозу та зниженням ризику виникнення неінфекційних захворювань ($p < 0,001$).

У сьомому розділі порівнюється ефективність запропонованих методик пацієнторієнтованого підходу та виявлено кращий клінічний ефект в підгрупі пацієнтів із ожирінням та хронічним порушенням сну при позмінній роботі. Додавання армодафінілу значно підвищило ефективність зниження маси тіла на ($p < 0,01$), підняло рівень серотоніну ($p < 0,001$), покращило якість життя пацієнтів ($p < 0,001$), суттєво знизило рівні тривоги ($p < 0,001$), депресії ($p < 0,001$) та аномальної харчової поведінки, приведені до нормальних референтних значень ($p < 0,001$), а також зменшило надмірну сонливість вдень ($p < 0,001$), рівень лептину ($p < 0,001$) і індекс НОМА ($p < 0,001$) протягом 6 місяців лікування.

У восьмому розділі дисертантка інтегрує та аналізує отримані результати. Розділ написаний логічно та кваліфіковано.

Шість висновків структуровані у відповідності до поставлених завдань, логічно підсумовують результати дисертаційного дослідження, їх

достовірність та об'єктивність аргументовані статистичними даними.

Усі розділи закінчуються логічними підсумовуючими висновками та списком власних публікацій.

Список використаних джерел оформлений згідно встановлених вимог, охоплює 31 сторінку дисертації, який сформовано в порядку появи посилань в тексті та оформлених за встановленим стандартом. Дисертація завершується додатками, що містять список опублікованих праць за темою дисертації, апробацію результатів дисертації та 4 актів впровадження.

9. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами експертної перевірки дисертаційної роботи Багро Таїсії Олександрівни на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено, що свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності.

10. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.

Слід відмітити, що принципових і серйозних недоліків стосовно змісту дисертаційної роботи не виявлено. Зауваження, які виникли при аналізі дисертації не торкаються суті роботи і мають переважно рекомендаційний характер. Є поодинокі помилки при комп'ютерному наборі тексту дисертації. Виявлені недоліки не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи. У порядку наукової дискусії вважаю за доцільне поставити дисертанту декілька **запитань**:

В якості наукової дискусії хотілося б почути від дисертантки відповіді на питання:

- 1) Чому для дослідження Ви обрали саме 1, 3 та 6 міс контролю спостереження?
- 2) Чи є можливим застосування армодафінілу у пацієнтів без порушень сну при позмінному типі роботи з метою корекції ваги?
- 3) Як на Вашу думку, змотивувати пацієнта до схуднення з першого візиту?

Який термін найкращий між 1-им та 2-им візитом?

Зазначені питання не є принциповими і не зменшують науково-практичну цінність роботи.

11. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Багро Таїсії Олександрівни «Оптимізація надання первинної медичної допомоги пацієнтам основного працездатного віку з ожирінням шляхом використання пацієнтоорієнтованого підходу», виконана на актуальну тему, є завершеною самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій наведено теоретичне узагальнення і практичне вирішення актуальної науково-медичної проблеми ожиріння.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження та спеціальності у галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина». Сформульовані в роботі наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та всебічно обґрунтованими. Визначену мету дослідження досягнуто, а основні завдання вирішено. Опубліковані дисертанткою наукові праці повною мірою відображають зміст дисертації, головні результати дослідження, його наукову новизну, практичну значущість і особистий внесок здобувача в науку.

За своїм науковим рівнем, глибиною теоретичних розробок, практичним значенням отриманих результатів, висновків і рекомендацій, структурою, мовою та стилем викладення матеріалу дисертація Багро Таїсії Олександрівни відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами від 31.05.2019 р.).

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація «Оптимізація надання первинної медичної допомоги пацієнтам основного працездатного віку з ожирінням шляхом використання пацієнтоорієнтованого підходу» відповідає встановленим вимогам, а здобувач Багро Таїсія Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

Доктор медичних наук, професорка,
завідувачка кафедри сімейної медицини
та поліклінічної терапії, Одеського
національного медичного університету

Валентина ВЕЛИЧКО

